

Steenbergen DuurSAMEN!

Programmaplan DUURZAAMHEID 2024-2030

GEMEENTE STEENBERGEN

April 2024

Auteur:
Datum:
Versie:
Status:

I. Appak -Poot
17 april 2024
7.0
ter vaststelling door het college B&W d.d. 23 april 2024

SAMENVATTING

Het programma DuurSAMEN richt zich de komende zes jaar op het behalen van de operationele doelen zoals geformuleerd in het 'Beleidskader DuurSAMEN 2023-2030' (aansluitend bij de landelijke strategische doelen) en stappen te zetten richting een klimaatneutraal Steenbergen 2050. In het 'uitvoeringsprogramma 2024-2026' (later gevolgd door uitvoeringsprogramma's 2027-2028 en 2029-2030) wordt door middel van samenhangende projecten en activiteiten bijgedragen aan het behalen van deze doelstellingen.

Ook ondersteunt het programma de organisatieverandering die nodig is voor een duurzame en toekomstbestendige gemeente.

Dit programmaplan vormt de basis voor de uitvoering van het Programma DuurSAMEN 2024-2030 en de daaronder vallende uitvoeringsprogramma's. Het programmaplan gaat in op de organisatie die nodig is om de projecten en veranderingen te ondersteunen, aan te sturen, te monitoren en te verankeren in de organisatie.

Om focus en verantwoordelijkheden duidelijk te houden wordt in het programma onderscheidt gemaakt tussen twee programmalijnen: 1) extern gericht en 2) intern gericht.

Het programma DuurSAMEN 2024-2030 wordt in opdracht van de stuurgroep door de programmamanager geleid. De programmamanager is verantwoordelijke voor de uitvoering van de projecten en het realiseren van de programmadoelen en bijbehorende effecten. Voor programmalijn 1 is de operationele verantwoordelijkheid gedelegeerd aan de strategisch adviseur duurzaamheid. Voor wat betreft programmalijn 2 ligt de verantwoordelijkheid bij het lijnmanagement (concernmanagers en coördinatoren).

Inhoud

SAMENVATTING	2
INLEIDING	4
PROGRAMMATISCH WERKEN AAN DOELEN EN EFFECTEN	4
Doel programmaplan	5
DOELEN, EFFECTEN EN PROJECTEN	7
DOELEN VAN HET PROGRAMMA	7
EFFECTEN VAN HET PROGRAMMA	8
PROJECTEN EN ACTIVITEITEN VAN HET PROGRAMMA	9
AANPAK VAN HET PROGRAMMA.....	10
UITGANGSPUNTEN EN WERKPRINCIPES.....	10
INHOUDELIJKE ORDENING	10
PLANNING	11
Personele invulling:.....	14
DRAAGVLAK, IMPLEMENTATIE EN BORGING.....	15
COMMUNICATIE BINNEN EN OVER HET PROGRAMMA	15
Overlegstructuren in het programma.....	15
Documentatie.....	16
Monitoring en rapportages.....	17
Communicatie	17
SAMENHANG MET LIJNORGANISATIE EN ANDERE PROJECTEN EN PROGRAMMA'S	19
FINANCIËN VAN HET PROGRAMMA.....	20
RISICO'S EN MAATREGELEN	21
BIJLAGEN	22
BIJLAGE 1: GLOBALE PLANNING PROGRAMMA DuurSAMEN 2024-2030.....	22
BIJLAGE 2: AANVULLENDE ROLLEN BINNEN TEAM DUURZAAMHEID	23
BIJLAGE 3: FINANCIËEL OVERZICHT PROGRAMMA.....	24

INLEIDING

Als gemeente Steenbergen dragen wij, net als andere gemeenten, de verantwoordelijkheid om onze leefomgeving goed over te dragen aan de volgende generaties. De afstand tot de natuur is echter in de loop der jaren toegenomen, mogelijk doordat we de natuur als vanzelfsprekend beschouwen of haar kwetsbaarheid hebben onderschat. De waarde van deze natuur gaat verder dan alleen het behalen van klimaatdoelen; het raakt ook het welzijn en de gezondheid van onze inwoners.

In het coalitieakkoord 2022-2026 'van ambitie naar actie' staat de noodzaak beschreven om inspanningen te leveren voor het behalen van het 'verdrag van Parijs'. Dit kan op verschillende manieren zoals: het betaalbaar en aantrekkelijk maken van duurzaamheidsmaatregelen, inzetten op alternatieve groene energiebronnen, verduurzamen van de eigen organisatie, inzetten op klimaatadaptatie en biodiversiteit, en regionale samenwerking.

Klimaatneutraal Steenbergen 2050; dat is onze ambitie. Klimaatneutraal betekent integrale balans tussen energieverbruik, energie-opwek, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

PROGRAMMATISCH WERKEN AAN DOELEN EN EFFECTEN

"Duurzaam worden" of "duurzaam zijn" is makkelijker gezegd dan gedaan. Iets is "duurzaam" wanneer dingen gedaan worden op een manier die tegemoet komt aan de behoeften van de generatie van nu, zonder dat daarbij de behoeften van toekomstige generaties in het geding komt. En hierin zit de crux; duurzaamheid krijgt pas vorm en inhoud in combinatie tot de dingen (alles) wat we doen!

Het gaat om duurzame woningbouw, duurzaam personeelsbeleid, duurzame mobiliteit, duurzaam openbaar onderhoud, duurzame inkoop, duurzame economie, duurzame gebiedsontwikkeling et cetera.

Voor de gemeente Steenbergen betekent dit dat we niet alleen naar buiten toe een enorme opgave hebben om (aanvullend op wat er landelijk al gebeurt) mensen en organisaties te stimuleren en motiveren om te verduurzamen, maar ook dat we binnen onze eigen organisatie en ons eigen (reguliere) handelen een grote veranderopgave hebben. Alles is duurzaamheid en iedereen moet mee!

De verduurzamingsopgave is veelomvattend en veel verschillende partijen spelen hierin een rol. Wat als een paal boven water staat, is dat de gemeentelijke rol hierin groot is. Ons handelen heeft veel impact op de verduurzaming van onze gemeente; we zijn niet alleen een voorbeeld, maar ook een integraal onderdeel van de oplossing.

Onze opgaven als organisatie zijn duidelijk en richten zich op 3 aspecten:

1. **Inspireren, faciliteren en betrekken:** we zetten ons in om extra projecten en acties te initiëren die veranderingen op het gebied van duurzaamheid in de samenleving stimuleren en ondersteunen. Hiervoor richten we ons op onze inwoners, bedrijven en externe partners. Hieronder valt ook de uitvoering van diverse landelijke regelingen gericht op de energietransitie en energiearmoede. Het betreft werkzaamheden die de gemeente "extra" doet, bovenop reguliere werkzaamheden.
2. **Verduurzaming als interne opgave:** we nemen onze eigen verduurzamingsopgave serieus en zetten actief stappen om als organisatie duurzamer te worden. Onze gemeentelijke gebouwen en maatschappelijk vastgoed verduurzamen wij en onze facilitaire organisatie (alle organisatie ondersteunende diensten) en manier van werken passen wij aan. We hebben hierin ook een voorbeeldfunctie en willen die graag invullen en uitdragen.

3. **Verduurzaming van reguliere werkzaamheden:** ons dagelijks handelen beïnvloedt onze omgeving en de samenleving. Onze duurzaamheidsambities vertalen we om die reden naar alle relevante beleidsterreinen. We integreren ze in onze dagelijkse praktijk en reguliere werkzaamheden.

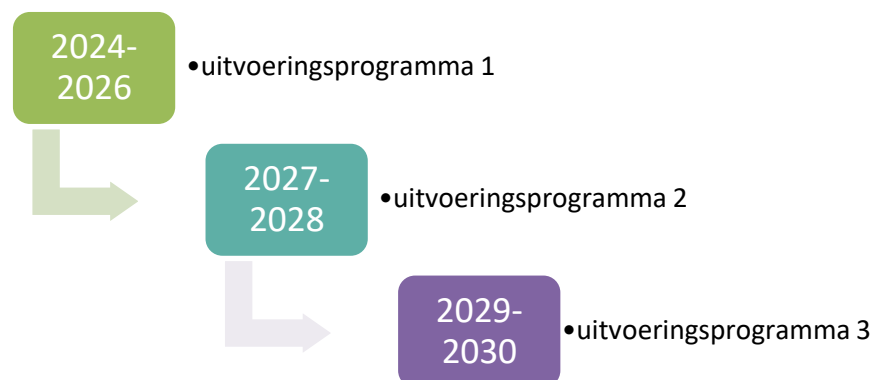
De complexiteit van de veranderopgave en de verscheidenheid aan kansen en knelpunten vragen om uiteenlopende inspanningen. Er moet daarbij zowel resultaatgericht als flexibel gewerkt worden. Tegelijkertijd doet het beleggen van de inspanningen bij een afdeling of één of enkele projecten, geen recht aan het belang van overzicht en samenhang. Daarom is gekozen voor een programmatische aanpak. Het verschil met projectmatig werken is dat projecten zich richten op het opleveren van resultaten (bijvoorbeeld de implementatie van een IT-systeem). Programma's richten zich op het nastreven van meerdere doelen (bijvoorbeeld de veiligheid in een wijk verbeteren) door middel van een samenhangend geheel van verschillende typen inspanningen (projecten), elk gekoppeld aan een of meer effecten en doelen.

Dit programma kent de onderstaande inhoudelijke opbouw:

Ambitie	De stip aan de horizon die met DuurSAMEN wordt nagestreefd. Deze sluit aan bij de landelijke ambities en afspraken.
Operationele doelen	Dit zijn de tussentijdse doelen die ons richting het einddoel moeten brengen.
Effecten ¹	Datgene dat zichtbaar, merkbaar en soms zelfs meetbaar anders/beter is wanneer de doelen zijn bereikt. Effecten zijn dusdanig concreet dat ze kwantitatief dan wel kwalitatief gemeten kunnen worden.
Inspanningen	De activiteiten die worden ondernomen om de effecten en daarmee de doelen te bereiken, doorgaans projecten.

Doel programmaplan

Dit programmaplan is het instrument om de aanpak voor de komende zes jaar toe te lichten. Daarnaast helpt het de programmamanager (en de stuurgroep) bij het operationeel sturen van het programma en op de beoogde effecten en doelen. Het plan wordt door de stuurgroep voorgelegd aan het college en de gemeenteraad, het college stelt het plan vast. De combinatie van resultaatgericht en flexibel werken maakt dat we niet alles voor de komende zes jaren kunnen en willen vastleggen. Onder dit programma worden daarom in 3 fasen uitvoeringsprogramma's (verzameling van inspanningen) opgesteld en uitgevoerd.

Dit programmaplan ziet daarom met name toe op de eerste fase van deze ontwikkeling, met tips en tricks voor de verder fasen. Het programmaplan wordt voor iedere fase geëvalueerd en

¹ De effecten worden bepaald in de Monitor Duurzaamheid en is een van de eerste inspanningen die in het kader van dit programma geleverd zal worden. Hierbij wordt ook een nulmeting gedaan.

geactualiseerd om te leren van de achterliggende fase en gericht de aanpak en de projecten voor de voorliggende fase te bepalen.

Ook de uitvoeringsplannen worden geëvalueerd en aan de hand van de nog in te richten duurzaamheidsmonitor wordt bepaald of met de gepleegde inzet voldoende resultaat is geboekt.

DOELEN, EFFECTEN EN PROJECTEN

DOELEN VAN HET PROGRAMMA

De doelen van het programma DuurSAMEN zijn verwoord in het overkoepelende beleidskader DuurSAMEN. Dit kader vormt de beleidsmatige en richtinggevende paraplu van dit programmaplan.

De geformuleerde operationele doelen zijn de volgende:

1. Op korte (2024) termijn implementeren we een systeem van monitoring en rapportage.

De **energietransitie** uitvoeren:

2. In 2030 is onze bebouwde omgeving minimaal 55% energieneutraal
3. In 2030 zijn de eerste wijkuitvoeringsplannen gereed en is gestart met het aardgasvrij maken van de eerste wijken. Aardgasverbruik is gemeente breed verminderd.
4. In 2030 hebben we voldaan aan ons RES-bod en leveren wij onze input voor RES 2.0.
5. In 2030 is energiearmoede afgenomen door het bieden van (kleine) energiebesparende maatregelen
6. We stimuleren actief de transitie naar emissie loos vervoer en geven zelf het goede voorbeeld.
7. In 2030 zijn alle lichte voertuigen van het gemeentelijk wagenpark emissie loos en zijn ook zwaardere wagens zo veel mogelijk vervangen door emissie loze alternatieven.
8. In 2030 is het gemeentelijk materieel vervangen door elektrische alternatieven.

Een **circulaire** gemeente worden:

9. In 2030 hebben we door samenwerking in de regio een gedegen circulair beleid ontwikkeld en de eerste stappen gezet in de circulaire aanpak.
10. In 2030 koopt de gemeente Steenbergeminaal 50% van haar producten en diensten circulair in.
11. Bij nieuwe ruimtelijke plannen voor bedrijventerreinen en revitalisering van bestaande bedrijventerreinen houden wij standaard rekening met extra ruimtegebruik voor circulariteit.
12. We voldoen aan het geldende landelijke grondstoffenbeleid.

Een **klimaatadaptieve** en **biodiverse** gemeente worden:

13. We ontwikkelen een algemene beoordelingsmethodiek voor klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Meer klimaatadaptief worden

14. De klimaatbestendigheid van onze kernen is in 2030 aanzienlijk verbeterd.
15. De klimaatbestendigheid in ons agrarisch gebied is in 2030 aanzienlijk verbeterd.
16. De klimaatbestendigheid van onze natuurgebieden is in 2030 aanzienlijk verbeterd.
17. In 2030 hebben we de waterveiligheid van Dinteloord verbeterd en maatregelen genomen om eventuele gevolgschade te beperken.

Meer biodivers / natuurinclusief worden

18. Er is in 2030 meer ruimte voor de natuur in onze kernen; deze zijn meer natuurinclusief.
19. Er is in 2030 meer ruimte voor de natuur in ons agrarisch gebied; het agrarisch gebied is meer natuurinclusief.
20. IN 2030 hebben we grote stappen gezet in de realisatie van natuurnetwerken in het buitengebied.

EFFECTEN VAN HET PROGRAMMA

De doelen geven de beweging en de richting voor het programma aan. De effecten geven aan wat er zichtbaar, voelbaar en meetbaar anders wordt. Degenen die deze effecten moeten merken, zijn de doelgroepen van het programma: medewerkers, inwoners, bedrijven, organisaties en (keten)partners. Sommige baten richten zich op de medewerkers (interne oriëntatie) en andere meer op de inwoners, bedrijven, organisaties en (keten)partners (externe oriëntatie).

Hieronder is een globale opsomming gegeven van de langere termijn effecten van het programma. De effecten worden bij het opstellen van een duurzaamheidsmonitor (onderdeel van het uitvoeringsprogramma aansluitend bij het eerste programmadoel) verder uitgewerkt.

- A. Medewerkers nemen de duurzaamheidsopgave integraal mee in de projecten en werkzaamheden die zij doen;
- B. Medewerkers van de gemeente passen criteria Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) toe in (fysieke) projecten;
- C. Beleidsmedewerkers nemen de duurzaamheidsopgave integraal mee bij het opstellen van nieuwe beleidskaders;
- D. Medewerkers van de gemeente zijn bekend met nut en noodzaak van duurzaamheid(beleid) en weten hoe ze dit in hun eigen werk moeten toepassen;
- E. Team Duurzaamheid is proactief ondersteunend en een begrip in de organisatie. Het team wordt door medewerkers betrokken bij ontwikkelingen en projecten in de organisatie.
- F. Nieuwbouw/ nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan een energieneutrale, circulaire, klimaatadaptieve en natuurinclusieve gemeente (we creëren geen nieuwe achterstanden).
- G. In de bestaande bebouwde omgeving (door woningen, bedrijven, gemeente en andere organisaties) wordt steeds minder energie gebruikt.
- H. In de bestaande bebouwde omgeving (door woningen, bedrijven, gemeente en andere organisaties) wordt steeds meer (kleinschalig) energie opgewekt; in/aan woningen, bedrijven en organisaties
- I. Er wordt steeds minder gas verbruikt door bestaande woningen en het aantal woningen zonder gasaansluiting neemt toe;
- J. De gemeente ondersteunt actief (grootschalige) energie opwek ontwikkelingen die bijdragen aan het RES-bod;
- K. Het aantal hulpvragen in verband met energiearmoede neemt af en de doelgroep maakt actief gebruik van de (kleine) energiebesparende maatregelen die de gemeente aanbiedt.
- L. CO₂ uitstoot door verkeer is verminderd;
- M. Het aantal emissie loze auto's en laadpalen in de gemeente Steenbergen is toegenomen;
- N. Er wordt een laadinfrastructuur aangelegd voor het gemeentelijk wagenpark en gemeentelijke wagens en materieel wordt vervangen door emissie loze alternatieven;
- O. In de bebouwde kernen is meer ruimte voor water en groen;
- P. Het aantal klimaatknelpunten (klimaatstresstest) in de gemeente neemt af; er zijn minder gebieden met hittestress, droogte problematiek of wateroverlast.

Bovenstaande lijst is een globale opsomming en de effecten staan niet op zichzelf. De programmatische aanpak zorgt voor een bepaalde samenhang en meervoudigheid:

- ✓ Meerdere effecten dragen bij aan het bereiken van een doel.
- ✓ Een effect kan bijdragen aan meerdere doelen.

Korte termijn effecten:

Op korte termijn zorgt het programma voor een heldere sturing op basis van indicatoren door de realisatie van een duurzaamheidsmonitor.

Ook zorgt het programma ervoor dat het onderwerp duurzaamheid gaat leven; intern en extern. Intern zorgen we dat er een energieke en enthousiaste organisatie ontstaat die voor vergroening gaat en die duurzaamheid toepast in alle reguliere werkzaamheden door medewerkers hier actief voor te enthousiasmeren en handelingsperspectief te bieden. Extern zetten we in op actieve communicatie over alles wat we doen en het organiseren van participatie op programma niveau.

PROJECTEN EN ACTIVITEITEN VAN HET PROGRAMMA

Voor het overzicht van de projecten en activiteiten verwijzen we naar het uitvoeringsprogramma (UP DuurSAMEN). In de bijlage is het UP DuurSAMEN 2024-2026 opgenomen.

De rapportage op het uitvoeringsprogramma is tweeledig, namelijk:

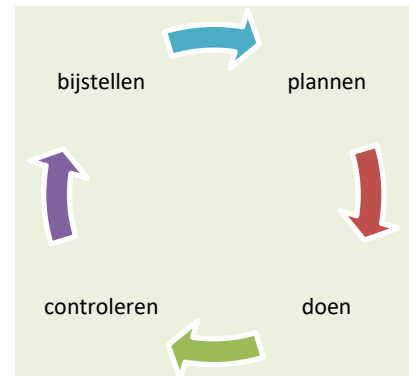
- ✓ Rapportage op project/activiteit voortgang (doorlopend & aansluitend op de P&C-cyclus)
Dit gebeurt aan de hand van de projecten en planning die zijn opgenomen in het UP DuurSAMEN.
- ✓ Rapportage op effecten en indicatoren (voorafgaand aan de perspectiefnota en de begroting uit de P&C-cyclus)
Dit gebeurt aan de hand van de nog op te stellen Monitor Duurzaamheid waarin aan de hand van indicatoren (zoals energieverbruik huishoudens, duurzame opwek, aantal bomen et cetera) inzicht geven in de voortgang met betrekking tot onze doelen en de effecten van onze inzet.

AANPAK VAN HET PROGRAMMA

UITGANGSPUNTEN EN WERKPRINCIPES

- ✓ We zijn een lerende organisatie en werken volgens het principe: plannen, doen, controleren en bijstellen. Deze aanpak kan aanleiding zijn om onze manier van werken tussentijds bij te stellen. We leren van onze fouten én vieren onze successen;
- ✓ De uitvoering van het programma is een samenspel van programma- en lijnorganisatie.
 - De programmaorganisatie zorgt voor duidelijke sturing op doelen, voert actief specifieke duurzaamheidsprojecten en activiteiten uit, en ondersteunt de lijnorganisatie bij de implementatie van de duurzaamheidsdoelen in de reguliere werkzaamheden. We leveren hierbij maatwerk met aandacht voor de specifieke context van een organisatieonderdeel, beleidsveld of team.
 - De lijnorganisatie is verantwoordelijk voor de verduurzaming van gemeentelijke werkzaamheden. In deze programmafase gaat het daarbij niet om een versnelde verandering van doorvoeren, maar om 'werk-met-werk' duurzaamheidsdoelen op te nemen in reguliere, lopende en geplande ontwikkelingen.
- ✓ We stoppen met activiteiten en projecten die niet genoeg bijdragen aan onze doelen en bouwen verder op succesvolle initiatieven. Zo vermijden we herhaling van zetten en zorgen we voor een samenhangende verzameling projecten en activiteiten die onze doelen ondersteunen.
- ✓ Elk project wordt zorgvuldig gestart volgens de principes en formats van projectmatig creëren. Ieder project dat vanuit het programma wordt geïnitieerd heeft een programmalijsntrekker (meestal ook de projectleider) en eventuele inhoudelijk verantwoordelijken;
- ✓ We maken gebruik van standaard programma management tools, zoals: risico log, stakeholder management
- ✓ Jaarlijks wordt het programmaplan herijkt:
 - Actualisatie van projecten qua planning, prioriteit en aanpak;
 - Waar nodig toevoegen van projecten om doelen en effecten te kunnen bereiken;
 - Planning komend jaar.
- ✓ We hebben aandacht voor raakvlakken met andere interne trajecten.

INHOUDELIJKE ORDENING

Programmalijsn 1

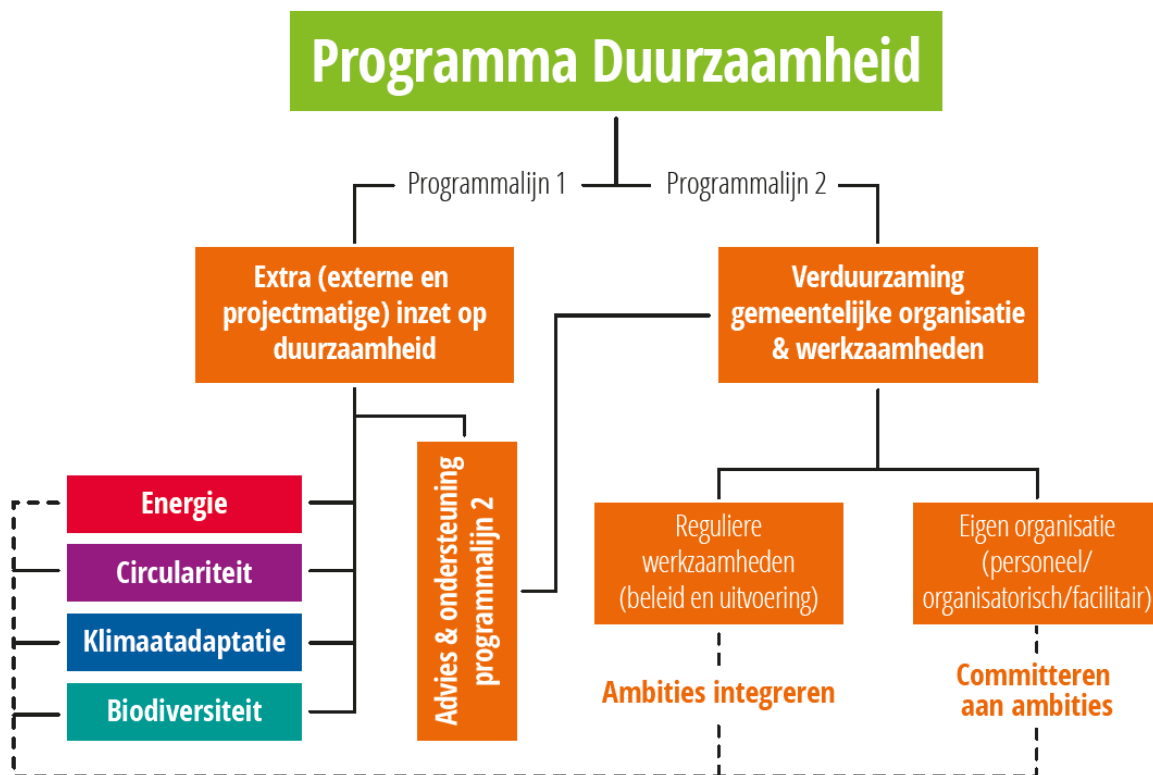
In Programmalijsn 1 richten we ons op extra werkzaamheden om acties en projecten in de samenleving op het gebied van energie, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit te stimuleren. Hierbij voeren we ook de regelingen en opgaven uit die vanuit het Rijk komen, zoals de uitvoering van de Transitievisie Warmte, Klimaatstresstest, aanpak energiearmoede en het klimaatakkoord, inclusief onze deelname aan de RES. Deze taken zijn relatief nieuw voor gemeenten, maar essentieel voor een duurzame toekomst.

Binnen programmalijn 1 organiseren we inhoudelijke expertise op het gebied van de vier programmathema's waarmee we niet alleen effectief externe projecten en acties kunnen uitzetten, maar ook intern de verandering naar een duurzame organisatie kunnen ondersteunen met kennis en menskracht. Daarnaast organiseren we algemene ondersteuning op het thema duurzaamheid en op communicatie om de gemeentelijke organisatie te ondersteunen.

Programmalijn 2

Dagelijks is de gemeente initiatiefnemer of betrokkene bij het ontstaan, faciliteren en/of uitvoeren van projecten die raakvlakken hebben met duurzaamheid. We maken afspraken met externe partijen, onderhouden de openbare ruimte en maatschappelijk vastgoed en dragen bij aan de realisatie van nieuwe duurzame woningen en nog veel meer. Dit zijn activiteiten waar de gemeente voortaan met een "duurzame bril" naar wil en moet kijken. We breken met traditionele manieren van werken die niet aansluiten bij de ambities op het gebied van duurzaamheid en daarmee niet passen in een toekomstbestendige leefomgeving. Als gemeentelijke organisatie geven we het goede voorbeeld en zijn we onderdeel van de oplossing.

PLANNING

De uitvoering van het programma loopt van 2024 t/m 2030 en wordt opgebouwd uit 3 uitvoeringsperiodes: 2024 t/m 2026, 2027 t/m 2028 en 2029 t/m 2030.

Het voorwerk voor de start van het programma is grotendeels al gedaan. Wel zal er nog tijd gereserveerd moeten worden om het programma volledig operationeel te krijgen. Denk aan het werven van personeel, het inplannen van de overlegstructuren en het opstarten en 'eigen maken' van de manier van werken. Bij afloop van de uitvoeringsperiode zal steeds tijd gereserveerd moeten worden voor het opstellen van het nieuwe uitvoeringsprogramma en de laatste vier maanden zal nagedacht moeten worden over het opheffen dan wel het doorstarten van het programma voor een volgende fase.

Bij de planning is zoveel mogelijk rekening gehouden met:

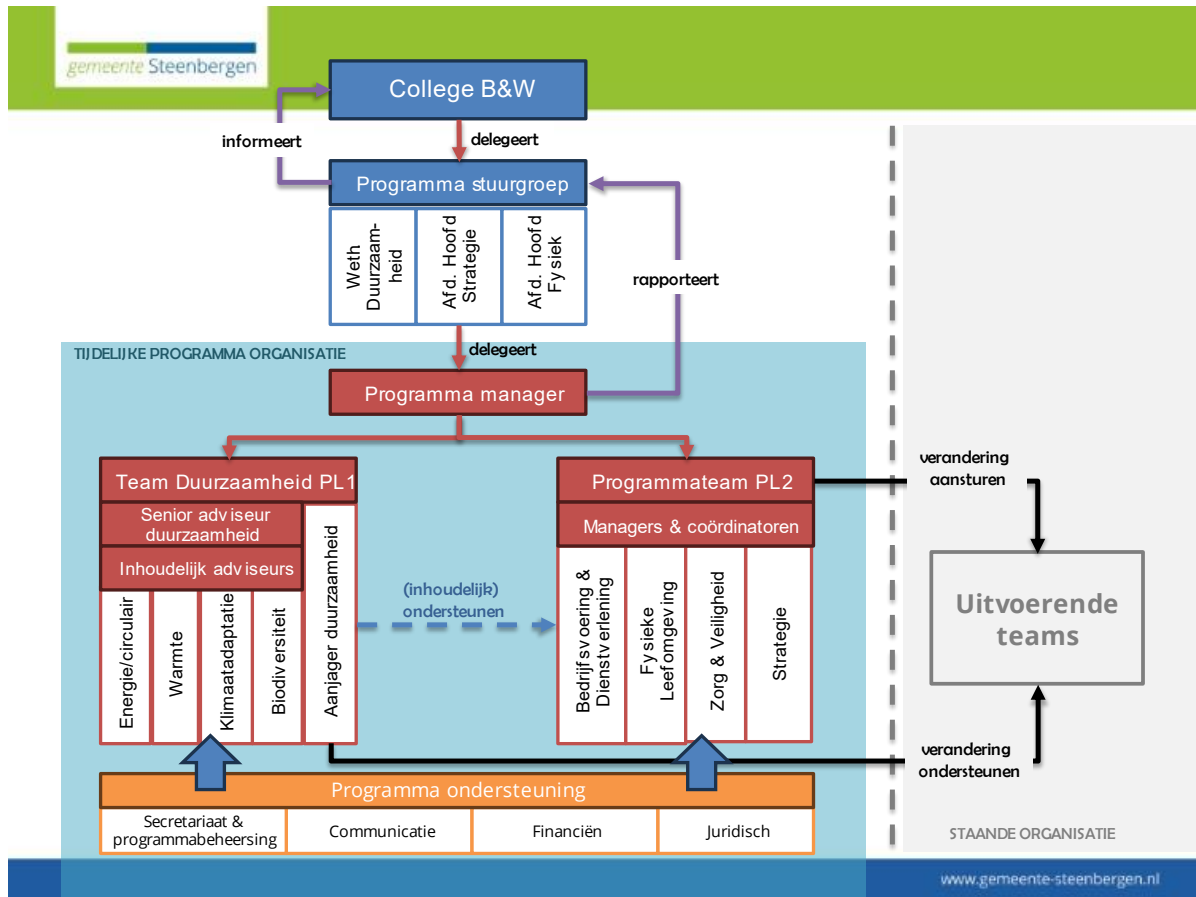
- Reeds lopende projecten integreren in het programma zonder deze te belemmeren;

- Een reële spreiding van projecten om het programmateam niet te overbelasten;
- Aansluiting bij reguliere plannings voor programmaliijn 2, om de lijnorganisatie niet te overbelasten;
- Eventuele afhankelijkheden.

De [globale programmaplanning](#) is te vinden in de bijlage.

PROGRAMMAORGANISATIE

College van B&W:

Het college is eindverantwoordelijk en is daarom ook uiteindelijk het orgaan dat besluiten neemt ten aanzien van het programma. Het college is gehouden aan de kaders en budgetten die de raad hiervoor heeft vastgesteld. Binnen afgesproken inhoudelijke en budgettaire kaders, zijn deze besluitvormende bevoegdheden gedelegeerd aan de portefeuillehouder duurzaamheid. Het college wordt via de portefeuillehouder op de hoogte gehouden van de voortgang van het programma.

Stuurgroep:

De stuurgroep is verantwoordelijk voor het bieden van richting en toezicht op het programma. Hiervoor wordt er periodiek aan de stuurgroep gerapporteerd (frequentie nader te bepalen) via de daarvoor gangbare voortgangsrapportage die in het kader van projectmatig werken wordt gebruikt.

De belangrijkste taken van de Stuurgroep zijn:

- ✓ Beslissen over de koers van het programma; o.a. over (verdeling van) budget, scope, tijdplanning en prioriteiten. Beslissingen over budget moeten in voorkomende gevallen via het college aan de raad worden voorgelegd.
- ✓ Toezicht houden op de voortgang van het programma, controleren of doelstellingen worden bereikt en of het programma binnen het vastgestelde budget en tijdschema blijft.

- ✓ Bijdragen aan het identificeren, beoordelen en beheren van risico's.
- ✓ Faciliteren van effectieve communicatie (intern en extern). Zorgen / controleren dat belanghebbenden voldoende betrokken zijn.
- ✓ Ondersteunen en adviseren van het programmamanagementteam, fungeren als klankbord, helpen bij het oplossen van problemen en optreden als ambassadeur van het programma.

Kortom, de stuurgroep speelt een belangrijke rol in de governance van het programma. De juiste samenstelling van de stuurgroep is daarom van essentieel belang, hierin moeten zowel de organisatie als het programma goed vertegenwoordigd zijn.

Programmamanager:

De programmamanager is essentieel voor het succes van een programma. De kernverantwoordelijkheden zijn:

- ✓ *Het aansturen van het programmateam voor maximale prestaties.*
- ✓ Het betrekken en managen van alle belanghebbenden.
- ✓ Het proactief beheren van risico's en problemen.
- ✓ *Het waarborgen van de kwaliteit van projecten binnen het programma.*
- ✓ Het beheren van het programma-budget.
- ✓ *Het monitoren en rapporteren van de programmavoortgang.*
- ✓ Het identificeren en realiseren van programmavoordelen.
- ✓ *Het ondersteunen van organisatorische veranderingen voor programma-implementatie.*
- ✓ *Het oplossen van conflicten voor soepele voortgang.*
- ✓ Het afsluiten van het programma en het vastleggen van geleerde lessen.

De schuingedrukte onderdelen van deze werkzaamheden worden gedelegeerd aan de strategisch adviseur in het team duurzaamheid. De programmamanager is echter de verbindende factor tussen strategie en uitvoering en zorgt ervoor dat doelen op tijd, binnen budget en volgens kwaliteitsstandaarden worden bereikt.

Programmamateam Programmalijn 1

Het programmateam is essentieel voor de planning, uitvoering en afronding van een programma met meerdere projecten die bijdragen aan organisatiedoelen. De taken omvatten:

- ✓ Integreren en coördineren van projecten binnen het programma, inclusief het beheren van onderlinge afhankelijkheden.
- ✓ Stakeholders identificeren, betrekken en informeren.
- ✓ Risico's en problemen identificeren, analyseren en beheersen.
- ✓ Kwaliteitsstandaarden voor projecten binnen het programma waarborgen.
- ✓ Zorgen voor doeltreffende communicatie binnen het team en met stakeholders.
- ✓ Toewijzen en optimaliseren van middelen over projecten.
- ✓ Programma voortgang monitoren en rapporteren.
- ✓ Het programma-budget beheren.

Het team, geleid door de programmamanager en in samenwerking met projectteams en stakeholders, zorgt voor de succesvolle oplevering van het programma.

Dit programma wordt gekenmerkt door twee programmalijnen met ieder een eigen programmamateam. Programmamateam 1 is daarbij ondersteunend aan programmalijn 2.

Programmamateam Programmalijn 2:

Het programmamateam PL2 is niet een programmamateam in de gebruikelijke zin van het woord. Zij bestaat in feite uit het lijnmanagement van de organisatie. De organisatie brede verandering in manier van werken die nodig is voor een duurzame toekomst, is een opgave die niet (alleen) vanuit

het team Duurzaamheid kan worden getrokken. Het MT krijgt met dit programma daarom de expliciete opdracht en taak om als “business change manager” op te treden en ervoor zorg te dragen dat:

- ✓ Medewerkers zich bewust zijn van de duurzaamheidsopgave en deze integraal meenemen in hun (reguliere) werkzaamheden;
- ✓ Het programmateam 1 op de hoogte te houden van lopende en toekomstige ontwikkelingen zodat zij tijdig betrokken kunnen worden.

Programma ondersteuning

Programma support, essentieel voor de effectieve uitvoering van programma's, biedt cruciale ondersteuning op meerdere gebieden:

- ✓ Administratieve Ondersteuning: Beheert vergaderingen en documentatie.
- ✓ Communicatie: Faciliteert zowel interne als externe communicatie en updates.
- ✓ Planning en Rapportage: Assisteert bij het opstellen van planningen, voortgangsrapporten en analyses.
- ✓ Financieel Beheer: Ondersteunt budgetbeheer, uitgavenoverzicht en financiële planning.
- ✓ Risico- en Issuebeheer: Ondersteunt in risico-identificatie, -registratie en -mitigatie.
- ✓ Kennisbeheer: Verzamelt, organiseert, en deelt programma gerelateerde kennis.

Door operationele en administratieve taken te stroomlijnen, stelt programma support programmamangers en teams in staat om zich te concentreren op strategische doelen, waarbij een soepele en efficiënte programmavoering wordt ondersteund.

Personele invulling:

Rol

Inzet

Algemene inzet

Programmamanager	0.2 fte
Medewerker programmabeheersing	0.6 fte
Communicatie adviseur Duurzaamheid ²	0.8 fte
Financieel advies	op afroep
Juridisch advies	op afroep
Stuurgroep leden	maandelijks overleg

Vaste samenstelling programmateam 1 (Team Duurzaamheid)³:

Strategisch adviseur duurzaamheid	1.0 fte
Adviseur Energie/Circulariteit	1.0 fte
Adviseur Warmte	1.0 fte
Adviseur Klimaatadaptatie & Water	1.0 fte
Adviseur Natuur & Landschap	1.0 fte
Junior medewerker / aanjager Duurzaamheid	1.0 fte

Programmteam 2:

Leden breed MT	1 keer per kwartaal, terugkerend onderwerp in regulier overleg breed MT
----------------	---

Flexibele schil

Communicatie inhuur op projectbasis	op afroep
Specialistische kennis & expertise	op afroep

² Nieuwe rol, zie [bijlage 2](#) voor omschrijving

³ Voor de nieuwe rollen, zie [bijlage 2](#) voor omschrijving

Lijnorganisatie

Alle medewerkers

aansluitend bij reguliere werkzaamheden en overleggen

Incidenteel: kennissessie

DRAAGVLAK, IMPLEMENTATIE EN BORGING

Een belangrijk aandachtspunt is het draagvlak vanuit de organisatie en het meenemen van medewerkers in de verduurzaming van hun eigen werk/werkveld en het integraal opnemen van duurzaamheidsambities in projecten, ontwikkelingen, werkwijzen en beleidskaders. Om dit draagvlak te creëren worden meerdere wegen bewandeld:

1. Vanuit programmalijn 1 (Team Duurzaamheid) wordt een interne campagne opgezet om het onderwerp onder de aandacht te brengen en mensen handelingsperspectief te bieden. Dit is enerzijds een algemene campagne, anderzijds gaat het om gerichte kennis- en werksessies per team of werkveld.
2. Team Duurzaamheid vergroot haar zichtbaarheid en aanwezigheid in de organisatie. Het team sluit onder andere aan bij reguliere overlegstructuren.
3. Het lijnmanagement (programmalijn 2) stuurt actief op het verduurzamen van werkzaamheden binnen eigen team / afdeling. Als 'business changemanagers' zijn zij hiervoor verantwoordelijk.

De borging wordt gerealiseerd door het integreren van duurzaamheid in bestaande werkwijzen en beleidskaders.

COMMUNICATIE BINNEN EN OVER HET PROGRAMMA

Overlegstructuren in het programma

Programmateam 1 overleg

Het overleg wordt voorgezeten door de senior adviseur duurzaamheid. De medewerker programmabeheersing beheert de agenda en houdt de verschillende documenten (actielijst en overzicht risico's en maatregelen) bij.

Terugkerende onderwerpen zijn:

- ✓ Update vanuit het team: stand van zaken projecten PL1 en PL2, knelpunten, oplossingen
- ✓ Communicatie uitingen
- ✓ Risico's en maatregelen
- ✓ Stavaza planning (maandelijks)
- ✓ Stavaza financiën (maandelijks)
- ✓ Input voor stuurgroep / breed MT (maandelijks)

De programma manager sluit in ieder geval maandelijks aan bij het programmateam 1 overleg. Werkafspraken van het team worden uitgewerkt in de 'Way of working'.

Frequentie:

wekelijks (ma/di) 1 uur

Programmateam 2

Programmateam 2 is geen formeel team in de traditionele zin. Het betreft het bestaande managementteam en de afdeling coördinatoren die een gezamenlijke opdracht en verantwoordelijkheid dragen bij de implementatie van duurzaamheid in de organisatie.

Eén keer per kwartaal wordt het onderwerp duurzaamheid geagendeerd in het reguliere overleg van het brede MT. Hierbij sluit de programma manager (en eventueel de strategisch adviseur duurzaamheid) aan. Zaken die hierbij aan de orde kunnen komen zijn bijvoorbeeld:

- ✓ De voortgangsrapportage (aan de hand van de standaardrapportage uit PMC)
- ✓ Relevante ontwikkelingen vanuit programmaliijn 1
- ✓ Hoe gaat het met de verduurzaming in lopende projecten:
 - Hoe is de betrokkenheid vanuit PL1?
 - Zijn er knelpunten?
 - Zo ja, welke oplossingen
- ✓ Zijn er nieuwe ontwikkelingen en projecten in het vooruitzicht binnen de verschillende teams waarin Duurzaamheid meegenomen moet worden?

Frequentie:

- 1x per kwartaal, afhankelijk van onderwerpen ½-1 uur reserveren in het reguliere brede MT-overleg.

Stuurgroep overleg

De stuurgroep komt bij elkaar om de voortgang van het programma te bespreken. De medewerker programmabeheersing is verantwoordelijk voor de agenda en beheer van de stukken. De programma manager zit het overleg voor. Op afroep sluit ook de senior medewerker duurzaamheid aan bij de stuurgroep.

Vaste terugkerende onderwerpen zijn:

- ✓ Voortgangsrapportage PL1
- ✓ Voortgangsrapportage PL2
- ✓ Risico's en maatregelen
- ✓ Acties en besluiten

Frequentie:

1 keer per kwartaal 1,5 uur

Verdiepend overleg Duurzaamheid

Maandelijks overleg met de wethouder Duurzaamheid om inhoudelijke zaken te bespreken, richting te krijgen en besluitvorming voor te bereiden. Dit overleg vindt plaats met de wethouder en Team Duurzaamheid. Het overleg wordt voorgezeten door de strategisch adviseur duurzaamheid en de agenda wordt door hem/haar in afstemming met team Duurzaamheid opgesteld.

Frequentie:

1 keer per maand 1 uur

Afstemmingstafel college

Indien zich onderwerpen/ontwikkelingen voordoen die afstemming met het bredere college noodzakelijk maken dan wordt dit tijdens de reguliere afstemmingstafels van het college gedaan.

Frequentie:

Incidenteel, aansluitend op vaste planning afstemmingstafel College

Documentatie

- ✓ actie- en besluitenlijst
- ✓ risico- en maatregelen overzicht

- ✓ planning & projectenoverzicht
 - programmalijn 1
 - programmalijn 2
- ✓ financieel overzicht
- ✓ communicatie agenda
- ✓ stakeholderoverzicht
- ✓ beleidskader DuurSAMEN 2024-2030
- ✓ Uitvoeringsprogramma 2024-2026

Monitoring en rapportages

Vanuit het programma wordt op 2 niveaus gemonitord en gerapporteerd, namelijk:

1. Op projecten en activiteitsniveau:

We monitoren de voortgang van de verschillende projecten en activiteiten die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Dit doen we zowel voor de projecten en activiteiten uit PL1 als voor die uit PL2.

We kijken hierbij vooral of projecten en activiteiten volgens planning en binnen het beschikbare budget en capaciteit gerealiseerd worden, wat deze opleveren en de kwaliteit van de opbrengst.
2. Op effectenniveau:

Er wordt een duurzaamheidsmonitor ingericht waarin we de effecten kunnen monitoren. Het gaat hierbij om monitoring op concrete indicatoren zoals: energieverbruik van woningen, aantal zonnepanelen, % groen, aantal bomen et cetera. Omdat de zichtbaarheid van effecten vaak langer duurt, zal deze rapportage jaarlijks dan wel halfjaarlijks worden opgeleverd. Hierbij wordt aangesloten op de P&C-cyclus. Zowel vanuit programmalijn 1 als 2 wordt bijgedragen aan de realisatie van deze effecten.

Communicatie

Met onze communicatiestrategie dragen we bij aan het bewustzijn van alle inwoners, ondernemers, stakeholders en de interne organisatie van de gemeente. Het handelingsperspectief is duidelijk.

De externe doelgroepen waar we ons op focussen gaan, mede door onze communicatie, over tot actie om duurzamer te doen en te leven. Deze doelgroep toont eigenaarschap.

De gehele interne organisatie van de gemeente neemt verantwoordelijkheid en integreert duurzaamheid in haar werkzaamheden ter realisatie van de doelen voor 2030.

Doelgroepen:

Intern

- ✓ We maken gebruik van ambassadeurs binnen de gemeentelijke organisatie.
- ✓ We richten onze communicatie op afdelingen die een belangrijke (uitvoerende) opgave hebben in onze duurzaamheidsambitie, zoals beschreven in het beleidskader. We voeren inhoudelijke gesprekken met deze afdelingen.
- ✓ We informeren intern ondersteunende afdelingen en sturen aan.

Extern

Externe doelgroepen hebben we opgedeeld in de volgende rollen: Beïnvloeders | Gebruikers of afnemers | Toeleveranciers of uitvoerders | Beslissers. Deze doelgroepen kunnen medeweten, meedenken, meewerken of meebepalen.

- ✓ We richten onze communicatie op de beïnvloeders, de gebruikers en afnemers. Deze doelgroep betrekken we actief. Groepen die meebepalen, meewerken en meedenken hebben prioriteit in onze communicatie. Minder focus ligt op de doelgroepen die medeweten.
- ✓ Met de toeleveranciers of uitvoerders zijn er warme contacten: we betrekken ze waar nodig en staan vanuit het reguliere werk al in goed contact.
- ✓ In relatie tot de beslissers hebben we een uitvoerende en signalerende rol. De communicatieopgave is hier minder relevant.

Kernboodschap:

De zonsopgang boven het Schelde-Rijnkanaal. Een ijsvogel die de Steenbergse Vliet oversteeft. Reeën in de laaghangende mist tussen de Boomvaart en het Krabbenbos. Paarden die draven langs de Tuimelaarskreek. Of het uitzicht vanaf de sluis van het Benedensas over de Slikken van De Heen en de Dintelse Gorzen naar het Volkerak. Het is duidelijk: de gemeente Steenbergen is de groenblauwe parel van West-Brabant.

Dat willen we zo houden. Nu en in de toekomst. Daarom willen we samen de verandering van het klimaat en de achteruitgang van onze mooie natuur tegengaan. We willen ons tegelijkertijd aanpassen aan een veranderend klimaat, om overlast thuis of in de buurt te voorkomen en een prettige en veilige leefomgeving te garanderen.

We doen al veel goede dingen, maar er is meer actie nodig om te zorgen dat we onze gemeente leefbaar houden voor onze en toekomstige generaties. Iedereen heeft hierin een belangrijke rol; de gemeentelijke organisatie zet zich hier dagelijks voor in, maar het is onmogelijk zonder onze inwoners en ondernemers. Elke kleine stap draagt bij aan een positieve verandering, en samen maken we het verschil voor een leefbare omgeving. Dat doen we door allemaal te verduurzamen. Willen we dat doen, dan is een (kleine) investering in tijd of geld in de meeste gevallen nodig. Toch levert het meer op dan dat het kost. Want niks doen kost vroeger of later ook geld. Bijvoorbeeld door een hogere energierekening, schade door wateroverlast of schade door extreem weer. Er zijn veel hulpmiddelen om gemakkelijker en goedkoper te verduurzamen. Daarnaast heeft een investering in duurzaamheid positieve effecten op de portemonnee, de woning, de omgeving en het welzijn.

Nu is het moment. Samen zorgen we dat Steenbergen onze groenblauwe parel blijft!

SAMENHANG MET LIJNORGANISATIE EN ANDERE PROJECTEN EN PROGRAMMA'S

Duurzaamheid op zichzelf is niets, dan wel een manier van denken en handelen die nodig is om als samenleving toekomstbestendig te worden en blijven. Pas in verbinding met andere werkvelden krijgt duurzaamheid betekenis; duurzame woningbouw, duurzaam vervoer, duurzame inkoop, duurzame gebiedsontwikkeling, duurzame bedrijventerreinen et cetera.

Dit betekent automatisch dat duurzaamheid samenhang heeft met alles. In alle projecten en ontwikkelingen is duurzaamheid een thema die moet worden meegenomen. We doen alles duurzamer en groener. Deze opgave is de kern van programmalijn 2. Het team duurzaamheid (programmalijn 2) biedt hierbij ondersteuning.

FINANCIËN VAN HET PROGRAMMA

De financiën van het basisprogramma zijn opgebouwd uit een aantal budgetten. Dit zijn deels budgetten die in de reguliere gemeentebegroting zijn opgenomen. Deels zijn dit budgetten die de gemeente Steenbergen ontvangt van het Rijk voor de uitvoering van algemeen klimaat- en energiebeleid of specifiek gericht op bepaalde onderdelen daarvan. De continuïteit van deze middelen na 2026 is nog niet gegarandeerd. Het financiële totaaloverzicht is weergegeven in [bijlage 3](#).

Het uitgangspunt is dat we werkzaamheden zo veel mogelijk binnen beschikbare Rijksmiddelen uitvoeren waar het gaat om de inzet die we plegen om als gemeente aanjager te zijn in de transitie (zowel extern in programmalijn 1 als intern in programmalijn 2).

Waar het gaat om de veranderopgave voor onze eigen organisatie en de (extra) investeringen die nodig zijn voor bijvoorbeeld verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, aanschaf elektrisch wagenpark, natuurinclusieve en klimaatadaptieve ontwikkeling van de openbare ruimte et cetera, moeten eventuele meerkosten binnen de gemeentebegroting gevonden worden. Hierbij moeten een aantal zaken worden opgemerkt:

- Er zal zeker niet in alle gevallen sprake zijn van meerkosten maar gaat het meer om het anders inzetten van bestaande budgetten. Bijv. binnen fysieke projecten worden vaak al posten opgenomen voor groen en/of verduurzaming. Deze budgetten worden niet altijd volledig benut en/of kunnen anders/effectiever worden ingezet;
- Voor sommige projecten kan er extra aanspraak gemaakt worden op een aanvullende CDOKE uitkering (bijvoorbeeld voor het aardgasvrij maken van gebouwen of de aanleg van zonnevelden), of zijn er andere subsidieregelingen beschikbaar. Deze mogelijkheden moeten goed onderzocht worden. Vanuit programmalijn 1 kan hierin ondersteuning geboden worden.

Wanneer wel extra gemeentelijke middelen nodig zijn, zijn er verschillende keuzes die gemaakt kunnen worden:

- Minder doen met gelijkblijvende budgetten
- Meer budgetten beschikbaar stellen

In dat geval zal deze keuze aan college en/of raad worden voorgelegd.

RISICO'S EN MAATREGELLEN

Het programma DuurSAMEN is omvangrijk en ambitieus. Vanuit het Rijk worden hiervoor ook de nodige middelen beschikbaar gesteld. Op basis van deze middelen zijn plannen gemaakt. Hierbij dient echter rekening gehouden te worden met een aantal risico's:

Risico 1: Binnen het team duurzaamheid zijn afgelopen jaar veel wisselingen geweest en deze nieuwe medewerkers hebben een aanlooperperiode nodig om ingewerkt te raken.

Maatregelen:

- In de planning is er rekening mee gehouden dat nieuwe projecten pas later worden opgestart, lopende projecten zullen echter mogelijk ook vertragen.
- In de personele aansturing moet voldoende aandacht zijn voor ondersteuning. Inhoudelijk kan dit waar mogelijk bij collega gemeenten of inhoudelijke partners gezocht worden. Ook Intern wordt een buddy ingezet om de nieuwe collega's te ondersteunen

Risico 2: Binnen de huidige plannen zal het team duurzaamheid met name voor de komende jaren extra tijdelijk personeel/inhuur nodig hebben en deze vacatures/opdrachten behoren nog te worden ingevuld. Daarna volgt ook een inwerkperiode.

Maatregelen:

- Zie maatregelen bij risico 1;
- Er moet actief een wervingscampagne opgezet worden om medewerkers in de benodigde rollen in te vullen. Belangrijk is om een goede balans tussen senior en junior vertegenwoordiging in het team te hebben. In de huidige opstelling is met name behoefte aan stevige inhoudelijke en senior ervaring.

Risico 3: De ambities zijn hoog. Met name de landelijke regelingen Energiearmoede en het NIP gaan uit van een groot bereik van de doelgroep waarop deze regelingen betrekking hebben. Het bereik en de deelname van deze doelgroep is echter geen absolute zekerheid.

Maatregelen:

- We zetten intensief in op communicatie en reserveren hiervoor budget binnen de CDOKE gelden
- Er wordt een communicatiemedewerker ingezet voor uitsluitend duurzaamheidscommunicatie;
- We monitoren nauwlettend de voortgang en sturen bij of breiden maatregelen uit waar dit noodzakelijk of wenselijk is.

In algemene zin is het verstandig om als beperkende maatregel in 2024 en 2025 eerst prioriteit te geven aan de duurzaamheidsmaatregelen, die door het rijk worden overgedragen aan de gemeente en te bezien hoe komend half jaar de uitvoering ervan zich ontwikkelt. Zo wordt voorkomen dat rijksmiddelen weer terugbetaald moeten worden.

Bovengenoemde risico's zijn zeker niet de enige en in de aansturing van het programma is het dan ook belangrijk om goed te sturen op de risico's die zich aandienen of zich dreigen aan te dienen en hiervoor passende maatregelen te nemen. Risicomanagement is dan ook een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden van de programma manager en strategisch adviseur duurzaamheid. De stuurgroep heeft hier een belangrijke signalerende en oplossende rol in. De risico log wordt door de strategisch adviseur in het programmateam 1 bijgehouden en besproken en voorgelegd aan programma manager en stuurgroep.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: GLOBALE PLANNING PROGRAMMA DuurSAMEN 2024-2030

	2024				2025				2026				2027				2028				2029				2030			
	02	03	04	01	02	03	04	01	02	03	04	01	02	03	04	01	02	03	04	01	02	03	04	01	02	03	04	
1) opbouwfase (of aanpassing) programma DuurSAMEN bemensing team op orde formats en mappenstructuren op orde overlegstructuren opgezet inwerken nieuwe medewerkers																												
2) uitvoering UP (2024-2026, 2027-2028, 2029-2030) uitvoering projecten volgens planning rapportage opstellen i.h.k.v. de P&C cyclus																												
3) afronden UP en programmafase evaluatie lopende UP evaluatie lopende programmafase + aanpassingen formuleren eindrapportage lopende UP opstellen beleidskader 2030-2040																												
4) opstellen UP volgende fase projecten en activiteiten volgende UP bepalen impact op bemensing en financieen bepalen college voorstel met eindrapportage voorgaande UP & voorstel volgend UP college- en raads voorstel: decharge DuurSAMEN 2024-2030, doorstart 2030-2040																												

BIJLAGE 2: AANVULLENDE ROLLEN BINNEN TEAM DUURZAAMHEID

Adviseur warmte:

De adviseur warmtetransitie (warmteregisseur) is verantwoordelijk voor het ontwikkelen, coördineren en implementeren van beleid en projecten op het gebied van warmte en duurzame energie. Hij/zij speelt onder andere een cruciale rol in het ontwikkelen van de uitvoeringsplannen voor het aardgasvrij maken van de gemeente en de uitvoering. Daarnaast vertegenwoordigt de adviseur warmtetransitie de belangen van de Gemeente Steenbergen in het kader van warmtetransitie binnen de Regionale Energie Strategie (RES).

Strategische beleidsadviseur Duurzaamheid:

De strategisch adviseur duurzaamheid is een ervaren adviseur op het gebied van duurzaamheid (breed); is naast inhoudelijk adviseur ook ondersteunend en coachend voor de collega's in het team Duurzaamheid. Hij/zij is een voorhoedespeler, signaleert risico's en kansen in de organisatie en daarbuiten en neemt daarin de regie. In de achterhoede neemt hij/zij de regie in het stroomlijnen van processen en incidenten; hij/zij bewaakt de kwaliteit in de werkprocessen van het team en van de bestuurlijke stukken en treedt op als inhoudelijk coördinator en aanjager. De adviseur onderhoudt op tactisch-strategisch niveau contacten met collega's binnen de organisatie en met regiogemeenten. Hij/zij is sparringpartner van de programmamanager en het lijnmanagement.

Junior medewerker duurzaamheid:

De junior medewerker duurzaamheid is inhoudelijk ondersteunend aan het team Duurzaamheid. De medewerker ondersteunt bij de ontwikkeling en uitvoering van verduurzamingsinitiatieven en -projecten vanuit programmaliijn 1. Daarnaast is hij/zij de schakel tussen lopende projecten en ontwikkelingen binnen andere teams en draagt er zorg voor dat team duurzaamheid aangehaakt is bij relevante ontwikkelingen. Hij/zij is een ambassadeur en aanjager van verduurzaming in de organisatie en draagt actief bij aan het bewustzijn en de betrokkenheid van medewerkers bij duurzaamheidsinitiatieven.

Communicatieadviseur Duurzaamheid:

Een belangrijk kenmerk van projecten die in het kader van duurzaamheid worden uitgevoerd is dat deze vrijwel allemaal een belangrijke communicatiecomponent hebben. Daarnaast is er behoefte aan volwaardige project- en programmacommunicatie. De communicatieadviseur duurzaamheid werkt vanuit de afdeling communicatie voor het programma Duurzaamheid.

